

Programanalys

Specialpedagogprogrammet

Verksamhetsberättelse för 2018/2019

Verksamhetsplan för 2019/2020

Beskrivning av programmet

Specialpedagogprogrammet är en påbyggnadsutbildning på avancerad nivå som vänder sig till dig som har en lärarutbildning och har arbetat i skolan i minst tre år. Utbildningen riktar sig till dig som vill arbeta med att erbjuda stöd till skolläring och övriga lärare i frågor som rör barn och elever i behov av särskilt stöd. Det kan till exempel handla om att ge den ordinarie läraren handledning och stöd i att bedriva sin undervisning samt bedriva utvecklingsarbete i samarbete med lärare för att förbättra arbetssätt och undanröja hinder i lärmiljön.

Programrådssammansättning

Programrådet för speciallärar- och specialpedagogprogrammen 2019-2021

Gudrun Svedberg (ordförande), Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Anneli Nielsen, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Åsa Löfqvist, Pedagogiska institutionen

Lili-Ann Kling, Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik
(efterträds av Lotta Vingsle, NMD, 20190901)

Gunnar Sjöberg, Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Maria Levlín, Institutionen för språkstudier

Ingmarie Mellenius, Institutionen för språkstudier

Studentrepresentant:

Vakant

Nyckeltal för Specialpedagogprogrammet (VB)

Nyckeltal antagning

Specialpedagogprogrammet	Antagna 2014	Antagna 2015	Antagna 2016	Antagna 2017	Antagna 2018
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	40	40	40	40	40
Antal förstahandssökande ¹	138	148	127	185	161
Antal förstahandssökande per plats	3,45	3,7	3,18	4,63	4,03
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ²	39	34	40	35	35

Nyckeltal genomströmning

Specialpedagogprogrammet	Antagna 2014	Antagna 2015	Antagna 2016	Antagna 2017	Antagna 2018
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ³	33	28	33	28	34
Antal godkända studenter efter sista terminen ⁴	33	30	23	28	

Nyckeltal examina

Specialpedagogprogrammet	2014	2015	2016	2017	2018
Antal som tagit ut examen					
Kvinnor	26	59	35	34	31
Män	3	1	1	0	2
Totalt	29	60	36	34	33

Synpunkter från programrådet på nyckeltal

¹ Enligt Fokus fram till 2018, enligt UHR fr o m ht-18. Se länk för jämförelse med andra lärosäten <https://statistik.uhr.se/>

² Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok

³ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 30 hp, enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt-19 är uthämtat under intervallet 1/5-9/6-19

⁴ Antal godkända studenter efter sista terminen, enligt Ladok, per den 31 mars. Nyckeltal fr.o.m. vt-19 är uthämtat under intervallet 1/5-9/6-19

Antalet förstahandssökande är fortfarande högt, även om det dalat något från föregående år. Detta kan ses som en följd av att behovet av fler utbildade i för/skolorna är stort, ungefär hälften av dem som arbetar inom det specialpedagogiska fältet i för/skolan saknar formell examen.

Genomströmningen är fortsatt god vilket delvis kan kopplas till att de studerande på denna påbyggnadsutbildning har yrkeserfarenhet och är studiemotiverade men också förvånande med tanke på att merparten i varierande grad är yrkesverksamma parallellt med studierna.

Dimensioneringen måste vägas samman med antalet studenter på speciallärarprogrammet. Härav är 40 studenter ett lagom antal och eftersträvansvärt att alla platser går att fylla.

Säkring av examensmål

Här kommer länk att finns till matris med ingående kurser och koppling till examensmål.

Synpunkter från programrådet på matrisen.

Införandet av nationella examensmål som explicit tar upp neuropsykiatriska svårigheter resulterade i en översyn av programmet och förändringar både när det gäller kursstruktur i termin 1 och 3 samt FSR i ett flertal kurser. NPS tas framförallt upp under termin 1 i kursen Neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer men har även arbetats in i kurserna under termin 2.

Under Ht 18 har termin 1 utvärderats och flera justeringar återstår innan kurserna funnit sina former.

Även termin 3 har omarbetats och består nu av en Vetenskaplig metodkurs, 7,5 hp, Examensarbetet 15 hp samt en breddningskurs i Språk och matematik i ett specialpedagogiskt perspektiv 7,5 hp. Liksom termin 1 kommer termin 3 att följas upp med anledning av den nya strukturen och de nya kurserna.

Förutom att programmet ska svara mot examensmålen kan en översyn krävas gällande vilka inslag som finns i utbildningen men som saknar täckning i examensmålen.

Kompletteras utifrån matris.

Uppföljning av föregående programanalys

I föregående programanalys identifierades ett antal problemområden. Ett av dessa handlar om hur ansökningar om tillgodoräknanden kan hanteras. Denna fråga kvarstår och är en utmanande och tidskrävande process.

Även problematiken kring att rekrytera lektorer inom det specialpedagogiska området kvarstår och resulterar i hög arbetsbelastning på flera institutioner.

Den föreslagna utvärderingen av termin 1 är genomförd men behöver följas upp.

I enlighet med uppföljnings- och åtgärdsplanen har programutvärdering efter termin 3 återinförts. Svarsfrekvensen har dock varit låg varför åtgärder planeras.

En fristående kurs inom NPS gavs vt 19.

Mittutvärdering

Mittutvärdering är inte aktuellt utifrån att programmet endast är tre terminer.

Programutvärdering

Programutvärdering inom specialpedagogprogrammet har genomförts av Pedagogiska institutionen. Deltagandet i programutvärderingen hösten 2018 var lågt, 10 svarande vilket motsvarar knappt 30%. Tillförlitligheten är därigenom låg. Dessutom återspeglar svaren den tidigare utformningen av programmet.

Överlag är studenterna nöjda med sin utbildning. I enkäten uppger studenterna att deltagandet i programmet i hög grad eller fullt gett dem kunskap om områdets vetenskapliga grund och utvecklat goda förutsättningar för att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förskolans/grundskolans/gymnasieskolans förebyggande arbete.

Det område som fått mest varierande omdömmen (stämmer helt/ i hög grad/i liten grad) har rört förmågan att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations, grupp och individnivå samt delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram. Även på frågan om programmet gett dem förmåga att leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att möta behoven hos alla barn varierar svaren.

Den upplevda bristen gällande kunskap att genomföra pedagogiska utredningar har framförts tidigare och därigenom beaktats i det nya programupplägget.

Programmet vilar på vetenskaplig/konstnärlig grund

Programmet ges på avancerad nivå, med vägledning av nationella examensmål och UKÄ:s (vaga) precisering av vilka krav som motsvarar avancerad nivå. Att ge ett program som svarar mot avancerad nivå, som berättigar till både yrkesexamen och generell examen samt vilar på vetenskaplig grund kräver ett förhållningssätt där både teori och praktik beaktas. Andelen disputerade lärare är hög och många har även erfarenhet från den pedagogiska praktiken. Examensarbeten handleds endast av disputerade lärare.

Specialpedagogik kan ses som en del av pedagogik och ämnesdidaktik men angränsar också till andra discipliner såsom psykologi, sociologi och medicin. En pågående diskussion inom programrådet handlar om när under utbildningen och med vilka inslag tvärvetenskaplighet, i detta fall psykologi, stärker programmets måluppfyllelse. De skilda uppfattningar som bland annat framkommit i en utvärdering riktad till lärare (2018) har möjligen sin grund i att svaret på frågorna "när och hur" samt relevansen för dessa inslag skiljer sig mellan programmen samtidigt som en större del av utbildningen ges programgemensamt.

Ett av examensmålen för specialpedagogprogrammet är att studenterna ska visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. De ska även visa kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen. I deras kommande yrkesprofession innefattas att vara en länk mellan forskning inom det specialpedagogiska fältet och verksamheterna. I utvärderingen av den första terminen (2018) framkommer att det i den reviderade programstrukturen och de nya kurserna fallit bort något av den vetenskapliga skolning som tidigare fanns med redan inledningsvis i programmet och att "röda tråden" gällande att systematiskt utveckla de studerandes akademiska skrivande och förtrogenhet med att läsa och kritiskt granska vetenskapliga texter bör stärkas.

Programmet ger studenterna internationella perspektiv

Programmet ger de studerande internationella perspektiv genom den forskning och den litteratur de tar del av. En gästprofessor från Åbo akademi har haft föreläsningar och ett par medverkande lärare är involverade i nordiska nätverk. Programmet har inte erbjudit internationella utbyten.

Programmet ger studenterna perspektiv på hållbar utveckling

I programmets examensmål anges att studenten ska visa sådana kunskaper och förmågor som krävs för att arbeta självständigt som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd. Här i innefattas perspektiv på hållbar utveckling i betydelsen att ge alla människor lika möjligheter, genom olika stöd och anpassningar.

Programmet har kvalitetsdrivande samverkansinslag

Merparten av de studerande är yrkesverksamma inom förskola och skola och många med uppdrag inom det specialpedagogiska området. De studerande bär härigenom med sig egna erfarenheter som tillvaratas i utbildningen. Samverkansinslag i form av verksamhetsanknutna uppgifter är vanligt förekommande i programmet. Vidare inbjuds yrkesverksamma från olika verksamheter, myndigheter och organisationer som föreläsare.

Fram till år 2030 räknar SCB med en efterfrågan på närmare 20 000 utbildade specialpedagoger och speciallärare, det vill säga avsevärt högre än den beräknade tillgången på cirka 10 000-11 000. Arbetsmarknaden bedöms härigenom som mycket god.

Programmet är jämställdhetsintegrerat

Inom lärarkollegiet finns kompetens att behandla frågor om jämställdhet i undervisningen, exempelvis genom medverkande lärare och professor som forskat inom området.

Studenterna har inflytande på planering och genomförande

I samarbete med UMPE erbjuds årligen de studerande en plats i programrådet. Intresset har dock varit svalt vilket är förståeligt utifrån att merparten yrkesarbetar och studerar på distans. De studerande kan framföra sina synpunkter bland annat via de kursutvärderingar genomförs efter varje kurs. Dessutom eftersträvas en dialog mellan kursansvariga och studenterna. Eftersom de studerande har med sig arbetslivserfarenheter och kunskaper inom det specialpedagogiska området tillvaratas dessa på ett medvetet sätt i undervisningen.

Examinationsformerna innefattar återkommande aktivt prövande och genomförande av uppgifter kopplat till eller i verksamheterna vilket kräver studenternas självständiga initiativ och genomförande.

Samlad programanalys

Rubriker

- *Programanalys utifrån genomförda utvärderingar och kvalitetskrav*

Programmet är attraktivt, har god genomströmning och studenterna är överlag nöjda med utbildningen. Programrådet och medverkande institutioner arbetar aktivt med att identifiera brister och utveckla programmet.

- *Förslag på åtgärder och förändringar*

Fortsatt uppföljning samt justering av de kurser som ges under termin 1 och 3:

- så att det nya kursinnehållet motsvarar vad som anges i FSR
- så att den spretighet som studenterna beskriver i kurs 1 minskar (eller är motiverad)
- så att progression gällande "vetenskaplig skolning" stärks

Programrådet avser att förändra behörighetskraven till kursen Vetenskaplig metodkurs, 7.5 hp till Introduktion till det specialpedagogiska fältet 7,5 hp, Specialpedagogens och Speciallärarens yrkesfunktion 15 hp. Därutöver ytterligare godkända kurser om minst 20 hp inom respektive inriktning. Detta kräver förändringar i och modulindelning av vissa kurser under termin 2.

En gemensam avslutningsceremoni planeras i vilken studenterna kommer att ges tillfälle att fylla i programutvärderingen.

Tidigarelagd ansökningstid och antagning samt möjlighet att bli antagen till senare del av programmet införs.

Programrådet finner att omfattningen av ansökningar om tillgodoräknanden ökar och det är nödvändigt att finna nya strategier för hur ansökningarna kan handläggas. En kort rundfrågning visar att dessa ärenden sammantaget, på tre (av fyra) institutioner och för båda programmen upptar ca 75 timmar och en stor del av detta arbete är koncentrerat till början av höstterminen. Programrådet föreslår att LH initierar en kartläggning av hur ärenden om tillgodoräknande inom de specialpedagogiska programmen hanteras på andra lärosäten, hur de hanteras på de fyra institutionerna vid Umu i nuläget, omfattningen av arbetsinsats som detta kräver, hur en mera likvärdig bedömning kan uppnås, hur stor del av ansökningarna som kan handläggas och bedömas på central nivå och hur stor andel som kan handläggas på central nivå men kräver bedömning på institutionsnivå och av kursansvariga. Programrådet föreslår vidare att ett pilotprojekt genomförs, utifrån vad kartläggningen visat och i syfte att bedömningarna i största möjliga mån görs av en "handläggare för tillgodoräknanden". Pilotprojektet utvärderas efter ett läsår.

Problematiken kring rekrytering och bemanning inom det specialpedagogiska området behöver lyftas. Dels handlar det om rekrytering av lektorer men kompetens inom specialpedagogik, dels handlar det om att möjliggöra visstidsanställning av adjunkter. Här menar vi att institutionerna inte själva kan ansvara för frågan utan behöver stöd från lärarhögskolan och Umeå universitet.